

บทความทางวิชาการประกอบการเสวนาวิชาการ เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครบรอบ ๓๐ ปี

❖ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน

๑. แนวคิดเบื้องหลังที่สำคัญในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

๑.๑ ก่อนหน้าที่จะตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประเทศไทยเผชิญปัญหาเรื่องการขาดแคลนสถานที่เรียนระดับอุดมศึกษา ทำให้รับนักศึกษาในระดับปริญญาได้จำกัดมาก รัฐมีงบประมาณจำกัดและมีภาระที่จะต้องใช้งบประมาณพัฒนาประเทศหลายด้าน ทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะขยายโอกาสระดับอุดมศึกษาด้วยวิธีเดิม จึงต้องแสวงหาวิธีการจัดการอุดมศึกษาในรูปแบบใหม่ที่จะขยายโอกาสได้มากขึ้น และไม่เก็งกำไรทรัพยากรของประเทศ แนวคิดเรื่องการศึกษาระบบเปิดและระบบการศึกษาทางไกล จึงได้รับการพิจารณาเป็นทางเลือกและทางออกในการแก้ปัญหาดังกล่าว

๑.๒ แรงกระตุ้นจากหลักการศึกษาลดลดชีวิต ในช่วงก่อนตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประเทศไทยได้ตระหนักในความสำคัญของการศึกษาลดลดชีวิต โดยถือว่าคนตั้งแต่เกิดจนตายต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชากรที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาระบบเปิดและระบบการสอนทางไกลจะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนคุณวุฒิและความรู้ได้โดยไม่เสียโอกาสทำงาน ทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพแล้วและผู้ที่สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น

๑.๓ การลงทุนทั้งสถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียนจะจัดได้ประหยัดกว่าระบบเดิม โดยเฉพาะจะรับนักศึกษาได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

๑.๔ ด้วยแนวคิดดังกล่าว ตามข้อ ๑.๑ - ๑.๓ ทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นพิจารณาศึกษาและจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยเปิด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ใช้เวลาจัดทำโครงการพร้อมยกวางพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยเป็นเวลาประมาณ ๑ ปี ในที่สุดก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีวิทยา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๑ กันยายน ๒๕๒๑ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ “เพื่อสนองความต้องการของผู้ที่ประสงค์จะได้รับโอกาสในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เห็นควรส่งเสริมให้มีการศึกษาระบบเปิดโดยอาศัยสื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง และไม่จำเป็นต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ การศึกษาระบบเปิดจะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างกว้างขวาง เป็นการให้การศึกษาคู่ใหญ่แก่ผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้ว ให้ได้มีโอกาสเพิ่มพูนวิทยฐานะ อันเป็นส่วนของการศึกษาตลอดชีวิตและเป็นการให้การศึกษแก่ชนทุกชั้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และพัฒนาคุณภาพของประชาชนโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นการขยายโอกาสในการศึกษาต่อสำหรับผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย”

๒. การดำเนินการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีวิทยา

หลังการก่อตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของโครงการมหาวิทยาลัยเปิด ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านวิชาการ วิธีการจัดการศึกษา และโครงสร้างการบริหาร ทั้งนี้ เนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้ง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีวิทยา ได้บัญญัติสาระสำคัญสอดคล้องรองรับกับโครงการจัดตั้งใน

ประเด็นสำคัญๆ ไว้ครบถ้วน ทำให้การแปลแผนและโครงการมาสู่การปฏิบัติมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ปัญหาที่มีอยู่บ้าง จะเป็นด้านระบบความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเปิดและระบบการสอนทางไกลที่บุคลากรที่ไม่ได้ร่วมงานมาตั้งแต่ต้น อาจจะไม่เข้าใจ และเข้าถึงหลักและแนวปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง จึงไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการศึกษาระบบปิดและการศึกษาระบบเปิดได้ชัดเจน

๓. เมื่อเวลาผ่านไป ๓๐ ปี น่าจะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะมีการประเมิน เพื่อการปรับปรุงและปรับเปลี่ยน เพื่อใ้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นผู้นำทางด้านการศึกษาาระบบเปิดและระบบการสอนทางไกลที่ก้าวมันทันโลก หรือก้าวล้ำนำโลก เรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างจริงจัง ประกอบด้วย

๓.๑ การพัฒนาระบบการสอนทางไกลให้ก้าวหน้า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ออกแบบระบบการสอน (Instructional Design) ให้เหมาะสมทันสมัยยิ่งขึ้น

๓.๒ การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่ยึดหลักความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ ความคล่องตัวและโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล ลดความเป็นราชการและพัฒนาเป็น “มหาวิทยาลัยอิสระ” หรือ “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ”

๓.๓ พัฒนาคณาจารย์ บุคลากรให้มีคุณวุฒิสูงขึ้น เข้าใจเข้าถึง และพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลได้ตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ❖